

**Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувачка ступеня доктора філософії **Анастасія Пришаш**, 1998 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2020 році закінчила Національну академію СБ України за спеціальністю «Філологія», працює на посаді старшого викладача кафедри східних мов Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії СБ України, м. Київ, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Філологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національної академії СБ України, м. Київ, від «29» травня 2026 року № 195/ДСК, у складі:

Голови разової
спеціалізованої вченої ради -

Віри Ніконової, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри романо-германських мов Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії СБ України

Рецензентів -

Лариси Компанцевої, доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри стратегічних комунікацій та прикладної лінгвістики центру стратегічних комунікацій Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій Національної академії СБ України

Тетяни Івасишиної, кандидата філологічних наук, доцента, завідувача кафедри східноєвропейських мов Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії СБ України

Офіційних опонентів -

Оксани Тютюнник, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри української і зарубіжної літератури Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Ніни Поляруш, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського,

на засіданні «02» липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» **Анастасії Присташ** на підставі публічного захисту дисертації **«Арабістика в рецепції Агатангела Кримського: інтертекстуальний, перекладацький та епістолярний виміри»** за спеціальністю 035 «Філологія».

Дисертацію виконано в Національній академії СБ України.

Науковий керівник **Володимир Кузьменко**, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри східноєвропейських мов Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії СБ України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і вона є першим комплексним дослідженням функціонування дискурсу арабістики у художній, епістолярній та перекладацькій творчості Агатангела Кримського. Робота виконана у межах компаративного літературознавства з урахуванням механізмів інтертекстуальності і міжкультурного діалогу, що дозволило окреслити специфіку рецепції арабістики у літературній спадщині вченого-сходознавця. Найбільш важливими науковими положеннями, сформульованими в дисертації та винесеними на захист, є такі: уперше: - осмислено художню спадщину А. Кримського як комплексну систему інтертекстуальних, перекладацьких та епістолярних вимірів рецепції арабської літературної традиції, що зумовлює формування ідіостилю письменника; - реконструйовано цілісне інтертекстуальне поле художнього доробку А. Кримського в його кореляції з арабською словесністю шляхом виявлення та систематизації міжетекстових зв'язків поезії й прози письменника з творами арабської літератури; - обґрунтовано механізми реалізації перекладацьких стратегій відтворення класичної арабської поезії та Корану на основі компаративістичної концепції А. Кримського та виокремлено її ключові параметри; - запропоновано авторську дефініцію «арабістики» з урахуванням її змістового виміру у творчості вітчизняного вченого-орієнталіста.

За своїм змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Здобувачка має 15 наукових публікацій за темою дисертації, з них 7 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. А. Присташ. Август Мюллер і Агатангел Кримський : міжкультурний діалог про історичну арабістику. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022.

Т. 33, № 3. С. 313-321.

2. А. Присташ. Легенда про ефеських печерників у порівняльно-літературознавчій рецепції Агатангела Кримського. *Folia Philologica*. 2022. № 3. С. 68-74.

3. А. Присташ. Лінгвофольклористика «Бейрутських оповідань» Агатангела Кримського. *Folia Philologica*. 2023. № 5. С. 34-39.

4. А. Присташ. Автобіографічний вимір архітектоніки поетичного циклу «Нечестиве кохання» зі збірки «Пальмове гілля» Агатангела Кримського. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. № 3 (210). С. 247-255.

5. А. Присташ. Комічне у бейрутських епістолах Агатангела Кримського: лінгво-стилістичні особливості ідіостилю адресанта. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. № 78. Т. 2. С. 204-209.

6. А. Присташ. «Чуже» (орієнтальне) як стимул до власних творчих пошуків: Агатангел Кримський – дослідник творчості Антари ібн Шаддада. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 7 (37). С. 644-653.

7. А. Присташ. «...Я сам живу інтересами арабів...» (за рядками бейрутських листів Агатангела Кримського). *Вісник науки та освіти*. 2025. № 9 (39). С. 633-648.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор філологічних наук, професор **Оксана Тютюнник** надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У дисертації справедливо зазначається, що Агатангел Кримський тримав першість у багатьох сферах культурного життя України, а його новаторство в літературі заклало підвалини для появи популярного нині жанру інтелектуального роману (с. 32-33). Варто зазначити, що дослідження виграло б, якби авторка узагальнено вписала роман «Андрій Лаговський» в тогочасний український літературний контекст (інтелектуально-психологічна проза В. Підмогильного, В. Петрова (Домонтовича). Це б увиразнило погляд на арабістику як інтертекстуальне поле великої прози А. Кримського та художню специфіку останньої.

2. Це ж стосується і трактування поетичного доробку Агатангела Кримського. Дисертантка справедливо зазначає, що збірка «Пальмове гілля» стала абсолютно новим явищем для української літератури, оскільки поєднала інтелектуалізм та східну екзотику (с. 53). При цьому вона фактично уникає огляду питання про присутність дискурсу орієнталізму в тогочасній українській літературі, східна жанрово-тематична палітра якої опосередковано впливала на формування творчого таланту Агатангела Кримського як поета.

3. «Бейрутські оповідання» А. Кримського, а також його бейрутські кореспонденції варто було б розглянути на тлі традицій українського тревелогу.

Офіційний опонент – кандидат філологічних наук, доцент **Ніна Поляруш** надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Теоретико-методологічна основа дисертації як сукупність підходів,

принципів та методів, які визначають стратегію пошуку, аналізу та тлумачення наукових фактів, необхідних для реалізації поставленої мети, має бути більш увиразненою і чіткою. Її варто було би виокремити.

2. Ретельно опрацювавши творчість А. Кримського-перекладача бажано було би наголосити на його багаторічній плідній співпраці з І. Франком, до порад якого він дослухався у виборі східних поетів, твори яких перекладав, до вибору стратегій перекладу. Відомо, що до 25-літнього ювілею І. Франка були надруковані переклади А. Кримського з арабських поетів з присвятою «Переклади, присвячені шановному Іванові Франкові».

3. Уважне прочитання А. Присташ художнього доробку А. Кримського у форматі його міжтекстових кореляцій з арабською словесністю, аргументоване окреслення його перекладацьких стратегій, систематизація епістолярію вченого-сходознавця, суттєво доповнив би історико-літературний аналіз тла, в якому творив письменник і з ким торував шлях національної літератури до вершин світової.

Рецензент – доктор філологічних наук, професор **Лариса Компанцева** надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У першому розділі роботи «Інтертекстуальні зв'язки художньої творчості Агатангела Кримського з арабською літературою» варто було бодай пунктирно окреслити алюзії та парафрази з Біблії нарівні з інтертекстуальними візіями Корану.

2. У другому розділі дисертації «Перекладацькі стратегії Агатангела Кримського», на наш погляд, мало дослідницької уваги приділено переспівам перекладача, у яких також були реалізовані його інтерпретаторські стратегії.

Рецензент – кандидат філологічних наук, доцент **Тетяна Івасишина** надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У першому розділі досить розлого розкриті інтертекстуальні зв'язки Агатангела Кримського з арабською словесністю. Однак численні ремінісценції, алюзії та інші форми інтертекстуальності з давньою та класичною українською літературою, зокрема зі своїми сучасниками (І. Франко, Леся Українка, Б. Грінченко), відсутні. Так, це не є предметом дослідження, утім можна було бодай пунктирно розкрити цей контекст, адже арабська література, Коран і водночас Біблія та українська художня словесність засвоювалися вченим-сходознавцем та письменником органічно, спільно, і почасти не можна відрізнити одне від іншого.

2. Розділ другий присвячений перекладацькій діяльності Агатангела Кримського з арабської словесності, виписаний розлого, цікаво і фахово. Але чи можна підходити до аналізу перекладів орієнталіста з лекалами сучасних перекладацьких практик? Українська перекладацька школа (М. Рильський, П. Тичина, М. Бажан, Г. Кочур та інші) визнана нині однією з найкращих у світі. На сьогодні однією з аксіом вітчизняного перекладознавства є положення про те, що успіх перекладу залежить від творчої спорідненості перекладача з автором оригіналу. На мій погляд, у роботі можна було б осмислити аспект вибору інтерпретатором авторів і творів для відтворення українською мовою.

3. У третьому розділі йдеться про епістолярну спадщину Агатангела Кримського. Виникає питання, чи мав здатність сходознавець і письменник А. Кримський до виявлення власної індивідуальності у взаєморецепції з адресатами?

Голова ради – доктор філологічних наук, професор **Віра Ніконова**, без зауважень.

Результати відкритого голосування: «За» 5 членів ради,
«Проти» німає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Анастасії Присаш** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія».

Відеозапис захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої
вченої ради

Віра НІКОНОВА